

TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA

2023

Hyväksytty Niuvanniemen sairaalan johtokunnassa
22.2.2024

1 Johdon katsaus	3
1.1 Työtyytyväisyysbarometri.....	4
2 Vaikuttavuus	5
2.1 Toiminnan vaikuttavuus	5
3 Toiminnallinen tehokkuus	6
3.1 Toiminnan tuottavuus	6
3.2 Toiminnan taloudellisuus	7
3.3 Maksullisen toiminnan tulos ja kannattavuus	8
3.4 Yhteisrahoitteen ja maksuttoman toiminnan kustannusvastaavuus	10
4 Tuotokset ja laadunhallinta	11
4.1 Suoritteiden määrä	11
4.2 Palvelukyky ja suoritteiden laatu	12
4.3 Potilastyytyväisyyskysely	13
4.5 Asiakaskysely palvelunostajille	14
5 Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen	14
5.1 Henkilöstömäärän, -rakenteen ja -kulujen kuvaus.....	15
5.2 Työhyvinvoinnin kuvaus.....	17
6 Tilinpäätösanalyysi	19
6.1 Rahoituksen rakenne.....	19
6.2 Talousarvion toteutuminen.....	20
7 Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma	21
Allekirjoitukset	22

Toimintakertomus

1 Johdon katsaus

Niuvanniemen sairaala tuotti valtakunnalliselle palvelualueelle oikeuspsykiatrisia erityistason sairaanhoidollisia palveluja ja mielentilatutkimuksia. Itä-Suomen yliopiston kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti sairaala toimi yliopiston oikeuspsykiatrian klinikkana vastaten alansa opetuksesta ja terveystieteellisestä tutkimuksesta.

Sairaala toimi Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) tulosohjauksessa nettobudjetoituna valtion laitoksena. Henkilöstön palvelussuhteet olivat valtion virkasuhteita. Sairaalan toiminnassa ei toimintavuoden aikana tapahtunut isoja muutoksia. Sairaalan vuotuinen hoitopotilaiden vaihtuvuus on ollut viime vuosina 30–50, toimintakertomusvuonna sairaalaan otettiin hoitoon 42 potilasta ja poistettiin 36 potilasta.

Toimintakertomusvuonna sairaalassa olleet mielentilatutkimuspotilaat olivat pääasiassa vakavista henkeen ja terveyteen kohdistuvista rikoksista syytteessä olevia tutkintavankeja. Koko maassa tehtiin 93 mielentilatutkimusta vuonna 2023. Niuvanniemen sairaalassa on tehty useiden vuosien ajan noin puolet tutkimuksista, vuonna 2023 42 %. Sairaalassa hoidettavana olevat potilaat olivat mielenterveyslain mukaisesti tahdosta riippumattoman hoidon tarpeessa olevia aikuispotilaita ja alaikäisten hoitoyksikössä alle 18-vuotiaita potilaita. Hoitokausista (359) 51 % kohdentui kriminaalipotilaille ja 37 % vaikeahoitoisille, 12 % mielentilatutkittaville. Hoitopäivistä 57,6 % kohdentui kriminaalipotilaille ja 40 % vaikeahoitoisille sekä 2,4 % tutkimuspäiviä mielentilatutkimuksiin. Potilaille tyypillisiä erityisongelmia olivat päihdeongelmat sekä väkivaltaisen käyttäytymisen heikko hallintakyky. Sairaalassa on tehty viime vuosina 40–50 mielentilatutkimusta/vuosi, toimintakertomusvuonna 37. Yhteensä sairaalassa tutkittiin tai hoidettiin 342 eri potilasta vuonna 2023. Vuoden 2023 lopussa hoidossa olleiden kriminaalipotilaiden keskimääräinen hoitoaika oli 7 v 9 kk (pisin hoitoaika 34 v). Vaikeahoitoisena sairaalaan otettujen potilaiden vastaava luku oli 6 v 6 kk (pisin hoitoaika 32 v 1 kk). 31.12.2023 mennessä poistettujen kriminaalipotilaiden keskimääräinen hoitoaika oli 7 v 7 kk ja vaikeahoitoisten 3 v. Alla esitetään toimintaympäristön kuvaamiseksi potilasvaihto- ja käyttöasteluvut vuosilta 2021–2023.

Aikuisosastojen potilasvaihto vuosina 2021–2023

Vuosi	Sisäänkirjoitetut			Poistetut			Mtt	Kuormitus %
	kr-pot	vvh-pot	yht.	kr-pot	vvh-pot	yht.		
2021	20	15	35	14	11	25	52	95,73
2022	22	3	25	15	17	32	43	96,29
2023	16	18	34	19	10	29	41	97,39

Alaikäisten osaston potilasvaihto vuosina 2021–2023

Vuosi	Sisäänkirjoitetut			Poistetut			Mtt	Kuormitus %
	kr-pot	vvh-pot	yht.	kr-pot	vvh-pot	yht.		
2021	2	7	9	2	2	4	4	96,86
2022	-	10	10	3	7	10	-	96,56
2023	1	7	8	-	7	7	1	95,74

kr-pot = kriminaalipotilas; vvh-pot = vaarallinen ja/tai vaikeahoitoinen potilas; mtt = mielentilatutkimukset

Oikeuspsykiatrisen hoidon korkeatasoisuutta on turvattu oikeuspsykiatrian klinikan kansainvälisesti arvostetulla terveystieteellisellä tutkimustoiminnalla sekä erikoislääkärikoulutuksella ja

muun henkilöstön ammatillisella täydennyskoulutuksella. Samoin sairaalan henkilökunta on osallistunut merkittävällä panoksella THLn vuonna 2024 julkaistavaksi suunnitellun oikeuspsykiatrisen oppikirjan laadintaan. Vuonna 2023 oikeuspsykiatrian klinikasta valmistui yksi oikeuspsykiatrian erikoislääkäri (odotusarvo 1). Klinikkan tieteellisen tuotannon Impact Factor -kertymä oli 365,6 (odotusarvo 65). Oikeuspsykiatrian klinikassa on meneillään lukuisia tutkimushankkeita, mm. farmakoepidemiologisia vaikuttavuustutkimuksia, skitsofrenian neurobiologiaa selvittäviä kantasolututkimuksia sekä oikeuspsykiatrisen hoitojärjestelmän toimivuutta tarkastelevia tutkimuksia.

Hoitotoiminnan kannalta keskeisiä ovat terveyshallinnon ja hoitotieteen tutkimushankkeet. Välittömän potilastyön osaamiseen on kohdennettu koko hoitohenkilöstöä koskevaa työpaikkakoulutusta sairaanhoidon palvelutuotannon edellyttämiltä osaamisalueilta. Sairaanhoidossa sovelletaan aina hoitosuositusta, mikäli sellainen on olemassa ja toimeenpano on mahdollista. Hoitosuositusten vaatimaa osaamista tukevat erikoislääkärikoulutus, muu työpaikkakoulutus, henkilöstörakenteen muutokset ja hoitokulttuurin kehittäminen.

Potilaat tekivät kertomusvuonna 53 potilaslain mukaista muistutusta, 3 kantelua valvoville viranomaisille sekä 30 valitusta hoitoonmääräämispäätöksistä, 3 yhteydenpidon rajoituksesta ja 1 omaisuuden haltuunottopäätöksestä. Potilasasiemieheen yhteydenottoja oli yhteensä 122, joista suurin osa oli potilaiden yhteydenottoja.

Sairaalalla on ollut vuodesta 1999 terveydenhuoltolaissa (1326/2010) mainittu suunnitelma laadunhallinnasta, joka sisältää myös potilasturvallisuussuunnitelman. Sairaalalla on voimassa oleva Sosiaali- ja terveystieteiden laatuohjelman (SHQS) mukainen laaduntunnustus, joka kattaa koko organisaation.

Sairaala laatii vuosittain vastuullisuusraportin Valtiokonttorin suosituksen mukaisesti. Valtionhallinnon vastuullisuusraportin yhteinen viitekehys perustuu YK:n Agenda 2030 -toimintaohjelmaan. Sairaala valitsi em. ohjelman kestävä kehityksen tavoitteista seuraavat:

Tavoite 3: Taata terveellinen elämä ja hyvinvointi kaiken ikäisille

Tavoite 12: Varmistaa kulutus- ja tuotantotapojen kestävyys

Tavoite 13: Toimia kiireellisesti ilmastonmuutosta ja sen vaikutuksia vastaan.

Niuvanniemen sairaalan vastuullisuusraportti on luettavissa sairaalan internetsivuilla <https://www.niuva.fi/wp-content/uploads/2023/05/vastuullisuusraportti-2022.pdf>

Sairaala tekee vuosittain asiakaskyselyn palveluja tilaaville hyvinvointialueille. Tuloksista on pääteltävissä, että sairaala on tuottanut toiminta-ajatuksensa mukaisesti korkealaatuisia oikeuspsykiatrisia palveluja myös hyvinvointialueiden mielestä. Palvelun sujuvuus on edelleen hyvällä tasolla, mutta edellyttää jatkuvaa arviointia ja ylläpitoa. Hoitopäivän hintakehitystä on tarkkaan seurattava.

Alaikäisten hoito-osaston (Neva) laajennus- ja perusparannushankkeen rakennussuunnittelu valmistui ja rakentaminen käynnistyi vuoden lopulla. Ravintokeskusrakennuksen perusparannuksen hankesuunnitelma on valmis, mutta väistöilaratkaisua ei ole vielä tehty.

1.1 Työtyytyväisyysbarometri

Alla esitetään työtyytyväisyysvertailu Niuvanniemen sairaala (NS) (vastaajamäärä 325 henkilöä, vastausprosentti 58 %) ja koko valtio (vastaajamäärä 28887 henkilöä). Naisten osuus Niuvanniemen sairaalan vastaajista oli 66 %.

Muutokset työtyytyväisyydessä olivat varsin vähäisiä edelliseen kyselyyn verrattuna. Työtyytyväisyys yhteensä (3,67) säilyi lähes edellisen kyselyn tasolla (+0,01) ja on hieman alle valtion

(3,70) keskiarvon. Väkivaltaan ja häirintään liittyvien tulosten tulkinnassa on otettava huomioon sairaalan toiminnan luonne ja potilaiden merkittävä vaikutus tuloksiin. Seuraavan kerran tyytyväisyyskysely tehdään vuonna 2025.

	NS 2021	NS 2023	Valtio 2023
Esimiestyö ja johtaminen	3,35	3,41	3,49
Työn sisältö ja vaikutusmahdollisuudet	3,97	4,02	4,02
Palkkaus	3,26	3,14	3,01
Osaaminen, oppiminen ja uudistuminen	3,68	3,68	3,71
Työyhteisön toimintakulttuuri	3,99	3,94	4,05
Työ- ja toimintaympäristö	3,71	3,73	3,81
Vuorovaikutus ja viestintä	3,55	3,53	3,57
Työnantajakuva ja arvot	4,00	4,07	3,92
Tyytyväisyys yhteensä	3,66	3,67	3,70
Oma arvio työhyvinvoinnista, arvio asteikolla 4-10	8,02	8,08	7,98
Miten hyvin työterveyshuolto tukee työkyäsi, arvio asteikolla 4-10	6,74	6,99	8,11
Miten hyvin työsuojelutoiminta tukee työturvallisuuttasi, arvio asteikolla 4-10	7,40	7,79	7,89
Osuus vastaajista %:	Kyllä	Kyllä %	Kyllä %
Tehtävänkierohalukkuus	44,0	37,0	48,0
Aikomus vaihtaa työpaikkaa, koska olen tyytymätön nykyiseen työpaikkaani	5,0	4,0	6,0
Oma virastoni on hyvä työpaikka (samaa mieltä tai täysin samaa mieltä)	70,0	76,0	74,0
- Olen joutunut väkivallan tai sen uhan kohteeksi työpaikallani (vähintään kerran viikossa/pari kertaa kuussa/ harvemmin)	67	53	9
- olen joutunut seksuaalisen häirinnän kohteeksi työpaikallani (vähintään kerran viikossa/pari kertaa kuussa/ harvemmin)	14	15	3
- Olen joutunut työpaikallani muun häirinnän tai epäasiallisen kohtelun kohteeksi	50	38	21
- Olen joutunut työni vuoksi häirinnän tai vihapuheiden kohteeksi	4	3	6

2 Vaikuttavuus

2.1 Toiminnan vaikuttavuus

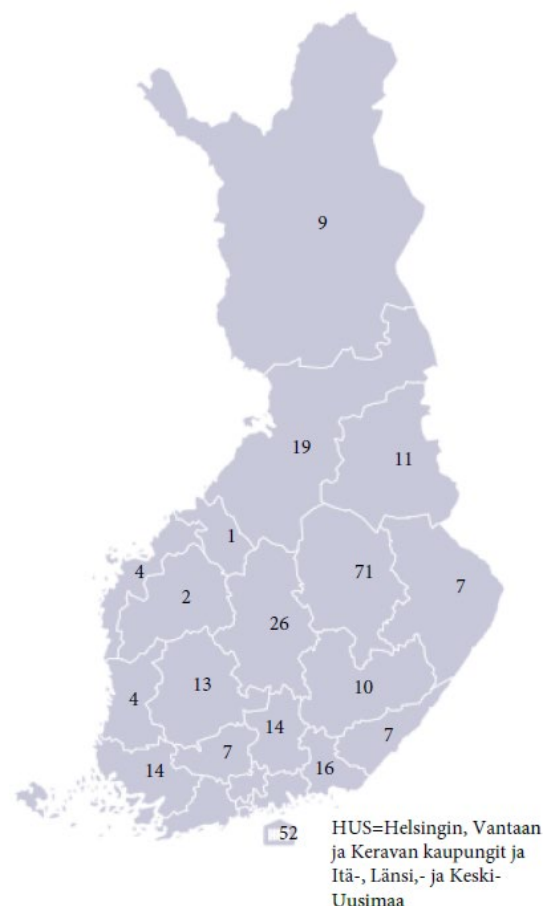
Sairaalan hoitotoiminta on ollut jatkuvasti yhteiskunnallisesti merkittävää, koska se on kohdentunut pääasiassa vaikeasti psyykkisesti sairaisiin henkilöihin, jotka ovat sairautensa takia vaarallisia toisten hengelle, terveydelle tai turvallisuudelle. Vaikeimman sairausvaiheen hoitamisen jälkeen potilaat on yleensä pyritty siirtämään kotikuntansa hyvinvointialueiden sairaaloihin. Mielentilatutkimukset on tehty luotettavasti sekä valvovien viranomaisten että tuomioistuinten kannalta.

Oikeuspsykiatrian klinikan/sairaalan tutkimushankkeet ovat tuottaneet merkittävää uutta tietoa oikeuspsykiatristen potilaiden hoitoon.

Toimintakertomusvuonna sairaalasta osti oikeuspsykiatrisia sairaanhoitopalveluja 17 hyvinvointialuetta ja HUS, joka sisältää Helsingin, Vantaan ja Keravan kaupungin ja Itä-Uudenmaan, Keski-Uudenmaan ja Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueet. Kysynnän riittävyys kuvaa toiminnan vaikuttavuutta, jota on tarkasteltu hoitotulosten ja asiakaspalautteen avulla luvussa 4.

Alla olevassa kaaviossa havainnollistetaan Niuvanniemen sairaalan toimintaa valtakunnallisena palveluiden tuottajana. Kuvassa esitetään sairaalan potilasmäärä hyvinvointialueittain 31.12.2023. Potilasmäärissä on mukana myös mielentilatutkimuksessa olevat. Pohjois-Savon korkeaa osuutta selittää osin se, että osa potilaista muuttaa hoidon aikana kotikuntansa sairaalan sijaintikuntaan Kuopioon.

Hyvinvointialue	Potilaat	%-osuus	Potilaat/1000 asukasta
Etelä-Karjala	7	2,44	0,06
Etelä-Pohjanmaa	2	0,70	0,01
Etelä-Savo	10	3,48	0,08
HUS	52	18,12	0,03
Kainuu	11	3,83	0,16
Kanta-Häme	7	2,44	0,04
Keski-Pohjanmaa	1	0,35	0,01
Keski-Suomi	26	9,06	0,10
Kymenlaakso	16	5,57	0,10
Lappi	9	3,14	0,05
Pirkanmaa	13	4,53	0,02
Pohjanmaa	4	1,39	0,02
Pohjois-Karjala	7	2,44	0,04
Pohjois-Pohjanmaa	19	6,62	0,05
Pohjois-Savo	71	24,74	0,29
Päijät-Häme	14	4,88	0,07
Satakunta	4	1,39	0,02
Varsinais-Suomi	14	4,88	0,03
Yhteensä	287	100,00	

3 Toiminnallinen tehokkuus

3.1 Toiminnan tuottavuus

Tulostavoite: Aikuisosastojen (ml. tukipalvelut ja hallinto) tuottavuustavoite on 194,59 ja alaikäisten tutkimus- ja hoito-osaston 110,62. Koko sairaalan tuottavuustavoite on 188,21.

Vuonna 2023 toteutunut tuottavuuden tunnusluku oli aikuisosastoilla (ml. tukipalvelut ja hallinto) 198,56 ja alaikäisten osastolla 106,25. Koko sairaalan tuottavuus oli 191,31, mikä on 1,37 % edellisvuotta heikompi.

Aikuisosastojen tuottavuus vuosina 2021–2023

Vuosi	Hoitopäivät	Henkilötyö- vuodet	Tuottavuus		Muutos, %
			tavoite	toteuma	
2021	95 446	491,10	190,14	194,35	-0,55
2022	98 737	492,30	192,27	200,56	+3,20
2023	99 485	501,03	194,59	198,56	-1,00

Alaikäisten tutkimus- ja hoito-osaston tuottavuus vuosina 2021–2023

Vuosi	Hoitopäivät	Henkilötyö- vuodet	Tuottavuus		Muutos, %
			tavoite	toteuma	
2021	4 595	42,82	109,93	107,31	+1,23
2022	4 577	40,33	109,29	113,49	+5,76
2023	4 540	42,73	110,62	106,25	-6,38

Sairaalan tuottavuus vuosina 2021–2023

Vuosi	Hoitopäivät	Henkilötyö- vuodet	Tuottavuus		Muutos, %
			tavoite	toteuma	
2021	100 041	533,92	183,88	187,37	-0,44
2022	103 314	532,63	185,82	193,97	+3,52
2023	104 025	543,76	188,21	191,31	-1,37

Tuottavuutta mitataan seuraavasti:

Suoritteiden määrä
Henkilötyövuodet

Suoritteiden määrä = laskutetut hoitopäivät + mielentilatutkimuspäivät
Henkilötyövuodet = koko henkilöstö pois lukien yliopisto-opetukseen ja tutkimukseen palkatut henkilöt

Tuottavuustavoite saavutettiin, mutta tuottavuus heikkeni edellisvuoteen verrattuna. Henkilös-
tövoimavaroja käytettiin suunniteltua enemmän. Suoritemäärä ylitti tavoitteen.

Pitkällä aikavälillä sairaalan tuottavuus on kehittynyt varsin myönteisesti. Vuonna 2007 sairaalan tuottavuustunnusluku oli 170,87, joten tuottavuus on parantunut tällä mittarilla mitattuna 12 %. Henkilöstön kokonaismäärä maksullisessa toiminnassa on vähentynyt vuodesta 2007 yli 60 henkilötyövuotta johtuen etenkin sijaisten vähäisemmästä käytöstä.

3.2 Toiminnan taloudellisuus

Tulostavoite: Aikuisosastojen (ml. tukipalvelut ja hallinto) taloudellisuuden tavoite on 408,16 euroa/vrk ja alaikäisten tutkimus- ja hoito-osaston 926,18 euroa/vrk. Koko sairaalan taloudellisuustavoite on 431,29 euroa/vrk.

Aikuisosastojen taloudellisuusluku oli kertomusvuonna 400,70 euroa/vrk ja alaikäisten osaston 938,25 euroa/vrk. Koko sairaalan taloudellisuusluku oli 424,16 euroa/vrk, mikä on tavoitetta edullisempi, mutta 6,21 % heikompi kuin edellisvuoden tulos.

Aikuisosastojen taloudellisuus vuosina 2021–2023

Vuosi	Kokonais- kustannukset	Hoitopäi- vät	Taloudellisuus, euroa/vrk		Muutos, % (*
			tavoite	toteuma	
2021	35 897 181	95 446	378,66	376,10	-3,19
2022	37 264 183	98 737	390,80	377,41	-0,35
2023	39 864 060	99 485	408,16	400,70	-6,17

Alaikäisten osaston taloudellisuus vuosina 2021–2023

Vuosi	Kokonais- kustannukset	Hoitopäi- vät	Taloudellisuus, euroa/vrk		Muutos, % (*
			tavoite	toteuma	
2021	4 051 327	4 595	860,40	881,68	-0,79
2022	3 994 035	4 577	896,62	872,63	+1,03
2023	4 259 640	4 540	926,18	938,25	-7,52

Sairaalan taloudellisuus vuosina 2021–2023

Vuosi	Kokonais- kustannukset	Hoitopäi- vät	Taloudellisuus, euroa/vrk		Muutos, % (*
			tavoite	toteuma	
2021	39 948 509	100 041	401,14	399,32	-2,98
2022	41 258 218	103 314	413,92	399,35	-0,01
2023	44 123 701	104 025	431,29	424,16	-6,21

(* +merkkinen kehitys tarkoittaa taloudellisuuden paranemista

Taloudellisuutta mitataan hoitopäivän bruttohinnalla seuraavasti:

Kokonaiskustannukset

Suoritteiden määrä

Kustannukset = kokonaiskustannukset – yliopisto-opetuksen ja – tutkimuksen kustannukset

Suoritteiden määrä = laskutetut hoitopäivät + mielentilatutkimuspäivät

Maksullisen toiminnan kustannukset nousivat edelliseen vuoteen verrattuna 2,86 M€ (6,9 %). Taloudellisuus oli tavoitetta parempi, koska hoitopäiviä kertyi tavoitetta enemmän.

3.3 Maksullisen toiminnan tulos ja kannattavuus

Sairaalan maksullisen toiminnan tavoitteena on, että kustannukset katetaan tuotoilla ilman voiton tavoittelua. Sairaala seuraa kustannusvastaavuuden kehitystä ja taloussuunnitelman toteutumista jatkuvasti. Kustannukset pyritään tasapainottamaan vastaamaan kertyviä myyntituottoja ja varmistamaan siten maksullisen toiminnan kannattavuus.

Tulostavoite: Maksullisen toiminnan budjetoidut kokonaiskustannukset vuonna 2023 ovat 44 077 000 €, josta mielentilatutkimustoiminnan osuus on 1 927 000 €. Tuottotavoite on 44 121 000 euroa, ja nettotulos on 43 000 euroa ylijäämäinen.

MAKSULLINEN TOIMINTA	Toteutunut 2021 euroa	Toteutunut 2022 euroa	Tavoite 2023 euroa	Toteutunut 2023 euroa
Myyntituotot	39 088 485	40 447 084	43 269 708	43 266 371
Muut tuotot	905 108	886 688	852 000	900 178
TUOTOT YHTEENSÄ	39 993 593	41 333 772	44 121 708	44 166 549
KUSTANNUKSET				
- Aineet, tarvikkeet ja tavarat	2 208 029	2 579 329	2 717 000	2 481 806
- Henkilöstökustannukset	31 088 035	31 545 560	33 791 972	34 008 832
- Vuokrat	2 907 659	3 287 624	3 568 000	3 660 747
- Palvelujen ostot	3 333 605	3 382 389	3 495 000	3 439 129
- Muut erilliskustannukset	227 155	259 479	281 000	303 195
- Erilliskustannukset yhteensä	39 764 483	41 054 381	43 852 972	43 893 709
KÄYTTÖJÄÄMÄ	229 110	279 391	268 736	272 840
- Tukitoimintojen osuus (THL:n osuus)	111 200	111 500	113 500	111 200
- Poistot	72 826	92 337	106 000	103 629
- Käyttöomaisuuden korot	0	0	4 500	11 645
- Vaihto-omaisuuden korot	0	0	1 000	3 518
OSUUS YHTEISKUSTANNUKSISTA YHTEENSÄ	184 026	203 837	225 000	229 992
KOKONAISKUSTANNUKSET YHTEENSÄ	39 948 509	41 258 218	44 077 972	44 123 701
Ylijäämä/alijäämä (tuotot-kokonaiskustannukset)	45 084	75 554	43 736	42 848
TUNNUSLUKU	Toteutunut 2021	Toteutunut 2022	Tavoite 2023	Toteutunut 2023
Toiminnan tuotot	39 993 593	41 333 772	44 121 708	44 166 549
Kokonaiskustannukset yhteensä	39 948 509	41 258 218	44 077 972	44 123 701
Ali- tai ylijäämä	45 084	75 554	43 736	42 848
Ali- tai ylijäämä % tuotoista	0,1	0,2	0,1	0,1
Tuotot % kustannuksista	100,1	100,2	100,1	100,1

Sairaalan maksullisen toiminnan kannattavuustavoite toteutui. Hoitotuottoja kertyi 1,1 % budjetoitua enemmän. Mielentilatutkimuspäiviä kertyi arvioitua vähemmän. Mielentilatutkimustuotoissa tuottotavoite alittui noin 22 % budjetoidusta. Kokonaistuottomäärä vuosihyvitysten jälkeen toteutui budjetoidun tavoitteen mukaisesti. Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset (44,1 M€) pysyivät myös lähes budjetoidun mukaisena.

Maksullisen toiminnan ylijäämä ennen vuosihyvityksiä oli noin 900 000 euroa. Asiakaspalautukset (vuosihyvitykset) kunta-asiakkaille olivat yhteensä 860 000 euroa. Tämä merkitsee sairaalan asiakkaille 2,0 %:n hyvitystä vuoden palveluostoista.

Mielentilatutkimusten kokonaiskustannukset olivat 1,53 M€ ja tuotot 1,48 M€, joten mielentilatutkimustoiminnassa kustannusvastaavuus oli 96 %. Mielentilatutkimusvuorokauden keskimääräinen yksikkökustannus oli 619 euroa.

Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset olivat 44,1 miljoonaa euroa. Kustannukset kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna noin 2,9 M€ (6,9 %) lähinnä palkkamenojen kasvun ja toimitilavuokrien indeksikorotusten myötä. Keskimääräinen toteutunut hoitopäivän hinta (sis. mtt) oli 415,92 euroa. Nousua edellisvuoteen oli 6,25 %. Tavoitteessa pysyttiin hyvin, koska tulossopimuksessa vastaavat tavoiteluvut olivat 423,38 € ja 6,70 %.

Maksullisen toiminnan henkilöstökustannukset (34,0 M€) nousivat edelliseen vuoteen verrattuna noin 2,5 M€ euroa (+ 7,9 %) johtuen henkilöstömäärän kasvusta, työnantajan sivukulujen

noususta ja palkankorotuksista. Henkilöstökulut olivat 0,7 % budjetoitua suuremmat. Vuoden 2023 tulospalkkio oli 0,70 %. Tulospalkkiokulut olivat 165 644 euroa.

Aine-, tarvike- ja tavarahankintojen budjetti alitettiin 8,7 % ja näiden menojen yhteissumma oli edellisvuotta pienempi. Menoryhmän suurimpia eriä olivat edelleen elintarvikkeet 618 338 € (-0,0 % vrt. vuoteen 2022) ja lääkkeet 740 299 euroa (+11,0 % vrt. vuoteen 2022). Vuonna 2023 lääkekulut hoitopäivää kohden olivat 7,12 euroa (v. 2022: 6,46 €). Lääkemenojen nousu johtuu pääosin kalliimpien lääkkeiden käytön lisääntymisestä yksilöidympien hoitojen vuoksi sekä suuremmasta hoitopotilasmäärästä. Ravintohuollon kokonaiskustannus hoitopäivää kohden vuonna 2023 oli 17,32 euroa/hoitopäivä, mikä on 4,2% keskimääräisestä hoitopäivän hinnasta. Sairaalan sähkömenot (299 543 €) vähenivät 1,6 % edellisvuoteen verrattuna.

Palvelujen ostomenot (3,4 M€) lisääntyivät edellisvuodesta 0,9 %. Valtion IT-palvelukeskus Valtorin palveluista kertyi kuluja 810 635 € (+12 % vrt. vuoteen 2022). Talous- ja henkilöstöhallinnon palveluja ostettiin valtion palvelukeskukselta (Palkeet) yhteensä 345 434 eurolla (-1,0 %). Työterveyspalveluiden ostomenot vähenivät 9,5 % ollen 298 444 euroa (vuonna 2022: 329 965 €). Pesulapalveluihin (tekstiilien vuokraus- ja huoltopalvelut) kului 436 972 € (+1,6 %). Potilaiden hammashoidon kuluihin käytettiin 109 130 euroa, mikä on 9,2 % edellisvuotta enemmän. Luku ei sisällä hammashoidon aineita, tarvikkeita, laitteita eikä tilakustannuksia. Koulutuspalveluja ostettiin 116 572 eurolla (vuonna 2022: 105 590 €).

Maksullisen toiminnan matkakulut olivat 90 744 € (vuonna 2022: 63 859 €). Sairaala on pyrkinyt lisäämään videoneuvottelujen ja Teams/Skype-yhteyksien käyttämistä myös ympäristö- ja taloudellisuustavoitteiden vuoksi.

Sairaalan vuokratulot (3 660 747 €) nousivat 11 % pääosin toimitilavuokrien indeksikorotuksen vuoksi.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelmaan lisätään erillisenä laskennallisena eränä myös THL:n ohjauskustannukset, jotka olivat Niuvanniemen sairaalan maksullisen toiminnan osalta 111 200 euroa. Lisäksi THL ottaa vuosittain valtion talousarviossa valtion mielisairaaloitten maksuttomaan toimintaan (tutkimus- ja opetustoiminta) myönnetystä talousarvion määrärahasta 175 000–300 000 euroa lakisääteisten ohjauskulujensa kattamiseen.

3.4 Yhteisrahoituksen ja maksuttoman toiminnan kustannusvastaavuus

Yliopisto-opetuksen, tieteellisen tutkimuksen ja hoidon kehittämistoiminnan kustannukset.

Tulostavoite: Yliopisto-opetuksen budjetoidut kustannukset vuonna 2023 ovat 45 000 euroa ja tieteellisen tutkimuksen kustannukset 485 000 euroa.

Yliopisto-opetukseen käytettiin kertomusvuonna 50 565 euroa, josta mielisairaaloitten toimintamomentilta 4.22.33.01.04 rahoitus oli 16 241 euroa ja momentilta 33.01.04 34 325 euroa.

Tieteellisen tutkimuksen kulut olivat yhteensä 718 717 euroa, josta momentilta 4.22.33.01.04 rahoitus oli 552 079 euroa ja momentilta 33.01.04 166 638 euroa. Ulkopuolisesta rahoituksesta (TA 600) käytettiin NeuroKlotsa-tutkimukseen 79 181 euroa. Muuta ulkopuolista rahoitusta käytettiin erikoislääkärikoulutusmenoihin 7 636 euroa, Effiski-projekteihin 126 980 euroa, OptiPharm-projektiin 51 821 euroa ja korkeakouluharjoittelijoiden kustannuksiin 5 109 euroa.

4 Tuotokset ja laadunhallinta

4.1 Suoritteiden määrä

Tulostavoite: Vuoden 2023 sairaalan käyttöastetavoite on 94,28 % (aikuisosastojen 94,19 % ja alaikäisten hoito-osaston 96,16 %).

Aikuisosastojen käyttöaste vuosina 2021–2023

Vuosi	Hoitopäivät	Kapasiteetti	Käyttöaste, %		Muutos, %-yksikköä
			tavoite	toteuma	
2021	95 446	100 375	95,09	95,09	-1,26
2022	98 737	103 660	94,08	95,25	+0,16
2023	99 485	103 660	94,19	95,97	+0,72

Alaikäisten hoito-osaston käyttöaste vuosina 2021–2023

Vuosi	Hoitopäivät	Kapasiteetti	Käyttöaste, %		Muutos, %-yksikköä
			tavoite	toteuma	
2021	4 595	4 745	98,46	96,84	-0,34
2022	4 577	4 745	98,46	96,46	-0,38
2023	4 540	4 745	96,16	95,68	-0,78

Sairaalan käyttöaste vuosina 2021–2023

Vuosi	Hoitopäivät	Kapasiteetti	Käyttöaste, %		Muutos, %-yksikköä
			tavoite	toteuma	
2021	100 041	105 120	95,24	95,17	-1,22
2022	103 314	108 405	94,28	95,30	+0,13
2023	104 025	108 405	94,28	95,96	+0,66

Käyttöaste lasketaan seuraavasti:

Suoritteiden määrä

Kapasiteetti

Suoritteiden määrä = lasketut hoitopäivät + mielentilatutkimuspäivät

Kapasiteetti = vahvistetun sairaansijamäärän mukaiset hoitopäivät

Sairaansijat: v. 2021 aikuisosastot 275, alaikäisten hoito-osasto 13, yhteensä 288; v. 2022 ja 2023 aikuisosastot 284, alaikäisten hoito-osasto 13, yhteensä 297.

Koko sairaalan käyttöaste oli 95,96 %, joten tulossopimuksessa asetettu tavoite ylitettiin 1,68 %-yksiköllä, mikä tarkoittaa keskimäärin noin 5 potilasta. Aikuisosastojen käyttöaste oli kertomusvuonna 95,97 % ja alaikäisten hoito-osaston 95,68 %.

Suoritteet	Tavoite 2023	Toteuma 2023	Ero-%
Hoitopäivät:			
- aikuisosastot	94 534	97 097	2,71
- alaikäisten tutkimus- ja hoito-osasto	4 453	4 448	-0,11
Hoitopäivät yhteensä	98 987	101 545	2,58
Mielentilatutkimuspäivät:			
- aikuisosastot	3 103	2 388	-23,04
- alaikäisten tutkimus- ja hoito-osasto	110	92	-16,36
Mtt-päivät yhteensä	3 213	2 480	-22,81
Laskutetut hoito- ja mtt-päivät yhteensä	102 200	104 025	1,79
Mielentilatutkimusten lukumäärä:			
- aikuisosastot	45	36	-20,00
- alaikäisten tutkimus- ja hoito-osasto	2	1	-50,00
Mielentilatutkimusten lkm yhteensä	47	37	-21,28
Yliopisto-opetus ja tieteellinen tutkimus:			
- tutkintopisteet	0,5	0,5	0,00
- julkaisupisteet (IF-kertymä)	65	365,6	462,46

Laskutettujen suoritteiden määrä ylitti asetetun tavoitteen 1,79 %. Mielentilatutkimuspäiviä kertyi 22,81 % tavoitetta vähemmän. Tutkimuksia valmistui alle tavoitteen (tavoite 47, toteuma 37). Keskimääräinen potilasmäärä vuonna 2023 oli noin 285 potilasta, mikä on 2 potilasta enemmän kuin vuonna 2022.

4.2 Palvelukyky ja suoritteiden laatu

Hoidon vaikuttavuutta on arvioitu käyttämällä potilaan kliinistä tilaa kuvaavaa GAF (Toimintakyvyn yleinen arviointi General Assessment of Functioning) -mittaria. Pidemmän aikavälin GAF-tilastot osoittavat potilaiden siirtymistä hoitoisuudeltaan vaikeampiin ryhmiin ts. sairaalan palveluja ostetaan huonompikuntoisille potilaille. Kuitenkin kahden viime vuoden aikana kaikkien huonokuntoisimpien (GAF 1-10) osuus on laskenut, ollen kertomusvuonna 28 %.

Alla esitetään mittarin kuvaus ja potilasjakauman poikkileikkaustiedot 31.12. vuosilta 2021–2023.

GAF		2021 % N=271	2022 % N=249	2023 % N=290
1–10	jatkuvasti vaarallinen itselleen/muille tai kyvyn huolehtimaan hygieniasta tai itsemurhayrityksiä	43,77	33,69	28,62
11–20	jonkin verran vaarallinen itselleen/muille tai ajoittain ei huolehdi hygieniasta tai kommunikointi hyvin vakavasti huonontunut	38,15	44,80	52,07
21–30	harhat vaikuttavat käyttäytymiseen tai kommunikaatio/arviointikyky vakavasti huonontunut tai toimintakyvyttömyys lähes kaikilla elämänalueilla	16,86	21,14	16,55

31–40	huonontunut todellisuudentaju/kommunikointi tai vakavasti huonontunut toiminta useilla alueilla, kuten arvostelukyky, ajattelu	0,80	0,35	-
41–50	vakavia oireita tai sosiaalisen toiminnan vakava huononeminen	-	-	-
51–100	keskivaikeista oireista erinomaiseen toimintakykyyn	-	-	-
	ei arvioitu (uusi potilas, mielentilatutkimus)	0,40	-	2,76

Alla esitetään potilaiden tilan muutos GAF-mittarin mukaan joulukuun 2023 loppuun mennessä sairaalaan otetuista ja joulukuun 2023 loppuun mennessä sairaalasta poistetuista potilaista keskiarvoin kriminaalipotilailla (kr-pot) ja vaarallisilla ja vaikeahoitoisilla potilailla (vvh-pot). Potilaiden kliininen tila näyttää tämän perusteella paranevan hoidon aikana molemmissa ryhmissä. Potilasmäärät tässä tarkastelussa ovat kuitenkin pieniä eikä tulosta voida yleistää kaikkiin sairaalassa hoidettavana olleisiin potilaisiin. Lisäksi mittaus heijastaa pikemmin vastaanottavien sairaaloiden resursseja ja valmiutta ottaa potilaita jatkohoitoon.

	Tulo-GAF ka.		Lähtö-GAF ka.	
	kr-pot.	vvh-pot.	kr-pot.	vvh-pot.
31.12.2021	14	6	17	12
31.12.2022	10	6	15	16
31.12.2023	10	7	18	12

4.3 Potilastyytyväisyyskysely

Potilastyytyväisyyskyselyn tavoitteena on kehittää hoitoa palautteiden perusteella. Potilastyytyväisyyskysely tehdään joka toinen vuosi. Seuraava tehdään vuonna 2024.

Mielentilatutkimuspotilaille on tehty palautekysely vuodesta 2012 alkaen. Vastauksia saatiin vuonna 2023 yhteensä 19 kpl, kun allekirjoitettuja mielentilatutkimuksia oli 37 kpl. Tulosten perusteella mielentilatutkittavat kokivat tulleen hyvin kuulluiksi sekä saaneensa palautteen tutkimustuloksistaan ymmärrettävästi.

4.4 Potilaslain (785/1992) mukaiset muistutukset

Vuosi	Määrä	Hoito- tai menettelytapavirhe	Potilasasia-kirjojen merkinnät	Todistukset ja lausunnot	Tiedonsaanti	Epäasiallinen käytös/kohtelu	Salassapitosäännösten rikkominen	Muu
2021	54	34	0	0	1	13	0	10
2022	36	27	1	2	2	5	0	6
2023	53	28	2	1	2	18	3	20

Joissakin muistutuksissa on useampi muistutuksen aihe, joten muistutusten kokonaismäärä (53) on pienempi kuin aiheiden yhteenlaskettu määrä (74). Muistutuksista yksi on edunvalvojan tekemä ja kaksi omaisen tekemää. Yhden muistutuksen on tehnyt henkilö, joka on ollut Niuvanniemen sairaalassa 2000-luvun alkupuolella. Yli kaksikolmasosaa muistutuksista on tehty sairaalan kolmella suljetuimmalla osastolla (3, 4 ja 8). Yksi henkilö on tehnyt lähes kolmasosan kaikista (17/53) muistutuksista.

4.5 Asiakaskysely palvelunostajille

Sairaala on tehnyt palvelun ostajille asiakaskyselyn vuodesta 2002 alkaen. Tuloksia esitetään alla olevassa taulukossa. Keskeisin johtopäätös on, että hoitopäivän hintakehitystä seurataan tarkoin, ja kilpailukyky pyritään turvaamaan strategisesti oikeilla ratkaisulla. Palvelujen sujuvuutta tulee aktiivisesti ylläpitää, vaikka taso on edelleen hyvä. Tulosten luotettavuutta heikentää se, että yksi vastaaja saattaa edustaa vain yhden tai toisaalta kymmenien potilaiden palvelua ostavaa tahoa. Asiakastytyväisyysindeksi on edelleen hyvä.

	2021	2022	2023
Lähetettyjä (kpl)	27	25	23
Vastajia (%)	66,67	60	65
Palvelujen laatu: 1–5 (huono – erinomainen) (%)	>3:100	>3:100	>3:100
Hoitoon pääsyn sujuvuus: 1–5 (kankea – sujuva) (%)	>3:54	>3:64	>3:45
Jatkohoitoon lähettämisen sujuvuus: 1–5 (kankea – sujuva) (%)	>3:77	>3:91	>3:67
Hoitopäivän hinta: 1–5 (liian korkea – edullinen) (%)	>3:39	>3:50	>3:36
Yleisarvosana hinta-laatusuhteesta*: 1–5 (huono – hyvä) (%)	>3:92	>3:91	>3:100
Asiakastytyväisyysindeksi	4,2	4,1	3,9

* tärkeimpänä selittävänä tekijänä on pidetty oikeuspsykiatrista osaamista

Tahdosta riippumattomassa hoidossa olevia potilaita on hoidettu mahdollisuuksien mukaan yhteisymmärryksessä heidän kanssaan ja pakkoa on sovellettu vain silloin kun muut toimenpiteet eivät ole olleet mahdollisia. Sairaalassa on onnistuneesti vähennetty potilaiden eristämistä ja sitomista osana tavanomaista sairaanhoitotyötä tehokkailla koulutuksellisilla toimenpiteillä ja asiantuntija- sekä työnhajauspanostuksella. Vuonna 2023 pakkotoimien käytössä oli edelleen laskeva trendi. Pakon vähentäminen ja inhimillisyyden korostaminen hoidossa ovat keskeisiä menestystekijöitä sairaalalle. 45 minuutin työ- ja toiminnallisen terapian ryhmät ovat vakiintuneet koskemaan myös sairaalan suljetuimpien osastojen potilaita. Nämä ryhmät mataloittavat kynnyksiä terapiapisteiden ja osastojen välillä niin, että potilaat pääsisivät työ- ja toiminnallisen terapian piiriin jo hoidon varhaisessa vaiheessa. Työterapian lisääminen tällä tavoin on onnistunut erinomaisesti. Erityisten rajoitusten (eristäminen, sitominen) käyttö on hie-man vähentynyt. Väkivaltatilanteisiin (230 kpl) liittyvät potilasturvallisuusilmoitukset, jotka kohdistuvat itseän / muihin potilaisiin / esineisiin, ovat olleet nousussa (vrt. 2022, 206 ilmoitusta).

Sairaala on jatkanut systemaattista terveydenhuollon opiskelijaohjausta. Sairaalassa suoritti vuonna 2023 harjoittelujaksoaan yhteensä 123 terveystalon opiskelijaa. Opiskelijoista 96 (78 %) oli Savonia amk:sta ja 27 (22 %) oli Pohjois-Savon ulkopuolisista ammattikorkeakouluista. Sairaala kerää yhtenäistä, jatkuvaa palautetta terveystalon opiskelijoiden ohjauksen laadusta kansainvälisesti ja kansallisesti testatulla CLES-mittarilla. Toimintavuoden 2023 tulos oli 8,96 (vastausprosentti 79 %). Hyvin toteutettu opiskelijaohjaus on edistänyt Niuvanniemen sairaalan vetovoimaisuutta työnantajana ja samalla se varmistaa osaltaan laadukkaan opiskelijoiden ohjauksen oikeuspsykiatrian alalla.

5 Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Niuvanniemen sairaalassa oli vuoden lopussa 553 virkaa. Henkilöstö koostui tutkimus- ja hoitohenkilöstöstä sekä huolto-, hallinto- ja taloushenkilöstöstä. Suurin osa henkilöstöstä oli eriasteisia hoitajia, joista suurimpina ryhminä sairaanhoitajat (217 virkaa), lähihoitajat (60 virkaa) ja mielisairaanhoitajat (48 virkaa). Virkarakenne ja -määrä pyritään pitämään sellaisena, että sairaalassa voidaan tuottaa valtakunnallisia oikeuspsykiatrisia erityistason sairaanhoito- palveluja ottaen huomioon potilas- ja työturvallisuuden asettamat vaatimukset. Suunnittelussa

kiinnitetään huomiota toimenkuvien kehitykseen ja hoidon tutkimusnäytön tuloksiin. Henkilöstön koulutustasoa voidaan nostaa harkitsemalla vapautuvien mielisairaanhoidajan ja lähihoitajan virkojen lakkauttamista ja korkeamman koulutustason terveydenhuollon ammattihenkilöiden virkojen perustamista niiden tilalle. Vuonna 2023 kaksi (2) mielisairaanhoidajan vapaata virkapohjaa lakkautettiin ja perustettiin kaksi (2) sairaanhoidajan virkaa. Lisäksi yksi (1) sihteerin vapaa virkapohja muutettiin johtavan lääkärin sihteerin viraksi.

Sairaalassa koulutetaan erikoistuvia lääkäreitä ja vuonna 2023 koulutuksessa oli viisi erikoistuvaa. Henkilöstön kehittämiseksi sairaalassa käytetään voimavaroja mm. koulutusstrategiaan ja -suunnitelmaan perustuvaan ammatilliseen täydennyskoulutukseen. Välittömästi potilaiden hoitoon osallistuvien ammattihenkilöiden koulutuksissa keskeisiä teemoja olivat hoitosuhdekoulutukset, psykososiaalisten hoito- ja kuntoutusmuotojen koulutukset, traumatietoisien hoitamisen koulutus, psykoedukaatiokoulutukset, päihdeongelman hallintaan liittyvä koulutus, biologiset ja farmakologiset koulutukset (somaattisen hoidon osaamisen ylläpito ja lääkehoitokoulutus), PPED-koulutus sekä pakkotoimien vähentämiseen tähtäävä koulutus. Erityisesti turvallisuuteen liittyviä koulutuksia olivat mm. aggressiivisen potilaan kohtaamisen koulutus (AKo) ja turvakorttikoulutus. Syksyllä 2023 sairaalaan ostettiin 2-vuotinen työnohjaajakoulutus, johon osallistuu 12 sairaalan virkamiestä eri ammattiryhmistä (hoitajia, psykologeja, lääkäri, toimintaterapeutti).

Koulutuksia järjestettiin sekä lähikoulutuksina että etäyhteyksin. Oikeuspsykiatrisen hoitotyön tutkimuksen tuloksia sekä käypä hoito -suositusta hyödynnettiin suunniteltaessa ja toteutettaessa spesifiä, oikeuspsykiatrisen potilaan hoidon tarpeisiin vastaavaa ammatillista täydennyskoulutusta.

Hoitoa pyrittiin toteuttamaan potilaslähtöisesti siten, että pakkotoimia tarvittaisiin mahdollisimman vähän. Tähän pyrittiin mm. järjestämällä aiheeseen liittyviä koulutuksia, ylläpitämällä keskustelua pakkotoimiin liittyen ja pohtimalla potilaskohtaisesti vaihtoehtoisia keinoja ahdistuksen sietoon, yksilöllisen hoidon ja kuntoutuksen suunnittelun edelleen kehittämällä ja henkilökunnan työnohjauksen mahdollistamisella.

Sairaalassa on käytössä tulospalkkiojärjestelmä, jossa tulospalkkioille on asetettu tulostavoitteet tasoille 1–10. Tulospalkkio määräytyy toteutuneiden tulosten perusteella prosenttiperusteisesti teoreettisen maksimin ollessa 5,0 % tulospalkkioon oikeuttavasta vuosipalkasta. Vuoden 2023 tulospalkkio oli 0,7 %. Tulospalkkiokulut olivat 165 644 euroa.

5.1 Henkilöstömäärän, -rakenteen ja -kulujen kuvaus

Henkilöstön lukumäärä ja henkilötyövuodet

Vuosi	Henkilöstön lkm	Muutos edelliseen vuoteen, %	Henkilötyövuodet		Htv- muutos
			tavoite	toteuma	
2021	692	-0,29	550,58	542,60	-4,17
2022	740	6,94	557,00	543,82	1,22
2023	779	5,27	550,00	554,65	10,83

Henkilöstön keski-ikä 31.12.

Vuosi	Miehet	Naiset	Yhteensä
2021	47,1	45,6	46,2
2022	46,5	45,5	45,9
2023	47,5	44,8	45,8

Ikäjakausma 31.12.

Vuosi	Ikäryhmä									
	19-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-	Yht.
2021	10	53	54	52	67	74	84	86	62	542
2022	14	55	64	43	57	82	83	91	62	551
2023	22	51	63	45	54	78	81	88	68	550

Koulutusindeksi 31.12.

Vuosi	Miehet	Naiset	Yhteensä
2021	4,5	5,1	4,9
2022	4,7	5,0	4,9
2023	4,7	5,0	4,9

Koulutusaste luokitellaan tilastokeskuksen koulutusluokituksen mukaan. Koulutustasoindeksi saadaan, kun kerrotaan eri koulutusasteen omaavien henkilöiden lukumäärät niiden koulutus-tasoindeksillä (vaihteluväli 1–8) ja lasketaan näin saadut tulot yhteen. Lopuksi jaetaan em. tulojen summa henkilöiden kokonaislukumäärällä.

Vakinaiset ja määräaikaiset 31.12.

Vuosi	Miehet			Naiset			Yhteensä		
	vak. lkm	ma. lkm	ma. osuus %	vak. lkm	ma. lkm	ma. osuus %	vak. lkm	ma. lkm	ma. osuus %
2021	180	25	12,20	294	43	12,76	474	68	12,55
2022	179	34	15,96	284	54	15,98	463	88	15,97
2023	177	28	13,66	293	52	15,07	470	80	14,55

Koko-/osa-aikaiset (koko vuosi)

Vuosi	Koko-aikaisia, lkm	Osa-aikaisia, lkm	Koko henkilöstö	Osa-aikaisten osuus, %
2021	596	96	692	13,87
2022	634	106	740	14,32
2023	659	120	779	15,40

Kokonaispalkkakustannukset (sis. sivukulut ja lomarahat) euroa/vuosi

Vuosi	Palkkakustannukset	Muutos, %
2021	31 710 699	0,73
2022	32 293 406	1,84
2023	34 779 960	7,70

Ylityöpäivät/henkilötyövuosi

Ajanjakso	Ylityöpäivä/htv (sisältää lisätyön)	Jaksot/kpl
7.12.2020–19.12.2021	5,34 *)	18
20.12.2021–11.12.2022	6,10 **)	17
12.12.2022–24.12.2023	5,08 ***)	18

*) Ylityöpäivät ajanjaksolla 7.12.2020–19.12.2021 ilman lisätyötä 4,22 ytpv/htv

***) Ylityöpäivät ajanjaksolla 12.12.2022–24.12.2023 ilman lisätyötä 3,97 ytpv/htv

***) Ylityöpäivät ajanjaksolla 12.12.2022–24.12.2023 ilman lisätyötä 3,97 ytpv/htv

5.2 Työhyvinvoinnin kuvaus

Työtyytyväisyysindeksi

Vuosi	Indeksi
2019	3,68
2021	3,66
2023	3,67

Sairaalan henkilökunnan oma arvio työhyvinvoinnistaan vuonna 2023 oli (asteikolla 4–10) keskimäärin 8,08. Seuraavan kerran työtyytyväisyyskysely tehdään vuonna 2025.

Työkyvyttömyyseläkkeelle jääneet

Vuosi	lkm	%/htv	Osatyökyvyttömyyseläkkeelle siirtyneet	Osatyökyvyttömyyseläkkeellä ko. vuonna olleet
2021	4	0,74	1	17
2022	3	0,55	5	18
2023	3	0,54	2	18

Vaihtuvuus (vakainainen henkilöstö)

Vuosi	Tulovaihtuvuus, %	Lähtövaihtuvuus, %
2021	1,25	2,87
2022	1,11	5,90
2023	2,00	3,45

Lähtövaihtuvuudessa ei ole mukana eläkkeelle siirtyneitä henkilöitä. Vuonna 2023 vanhuuseläkkeelle jäi yhdeksän (9) henkilöä. Tulovaihtuvuuteen lasketaan viraston ulkopuolelta rekrytoitu henkilökunta. Vuonna 2023 vakinaiseen virkasuhteeseen rekrytoitiin yksitoista (11) henkilöä sairaalan ulkopuolelta.

Vaihtuvuuden jakajana käytetään tarkasteltavana vuonna edellisen vuoden lopun henkilöstön lukumäärää (vuonna 2023 jakaja on 551).

Sairauspoissaolot työpäivinä. Ei sisällä työtapaturmia.

Vuosi	Sairauspäivät	Muutos, %	Pv/htv	Muutos, %
2021	7 557	-6,01	13,93	-5,24
2022	8 096	7,13	14,89	6,89
2023	6 668	-17,64	12,02	-19,27

Työtapaturmat kalenteripäivinä

Vuosi	Tapauksia	Muutos, %	Sairaus-pvät	Muutos, %	Sairaus-pvät/tapaus	Muutos, %
2021	49	-5,77	659	80,55	13,45	91,60
2022	46	-6,12	583	-11,53	12,67	-5,80
2023	67	45,65	290	-50,25	4,33	-65,82

Vuonna 2023 sairauspoissaoloon johtaneista työtapaturmista 219 kalenteripäivää (75,51 %) sattui työmatkalla, sairaala alueella 14 kalenteripäivää (4,83 %), potilaan aiheuttamana 6 kalenteripäivää (2,07 %) ja 51 kalenteripäivää (17,59 %) sattui toimintayksikössä.

Työturvallisuusilmoituksia tehtiin vuonna 2023 yhteensä 366 kappaletta, joka on 28 ilmoitusta enemmän kuin vuonna 2022. Eniten nousua vuoden 2022 vastaaviin lukuihin esiintyi ryhmissä: äkillinen fyysinen/ psyykinen kuormittuminen (+ 26 ilmoitusta) ja kaatuminen/kompartuminen/liukastuminen (+ 13 ilmoitusta).

Työterveysmenot

Vuosi	Työterveysmenot/ €/brutto	€/htv brutto	Muutos, %	€/htv netto *)
2021	241 932	446	-9,72	206
2022	329 966	607	36,10	392
2023	298 444	538	-11,37	298

*) Työterveyshuollon palvelujen kustannuksista vähennetään työterveyshuollon palvelujen käytöstä KELALta saadun edellisvuoden kuluihin perustuvan palautuksen määrä (netto).

Niuvanniemen sairaalan työterveyspalvelut 1.1.2019 alkaen on tuottanut Terveystalo. Työterveyshuollon painopiste on ennaltaehkäisevissä ja työkykyä tukevissa palveluissa.

Työterveyshuollon toimintasuunnitelman mukaisesti toimintakaudella on tehty lakisääteisiä terveystarkastuksia, työkyvyn arviointiin liittyviä tarkastuksia sekä ikäryhmätarkastuksia.

Työterveysneuvotteluja on pidetty vuoden 2023 aikana 27, työkykytarkastuksia on tehty 117 ja työterveystoimet aloitettu 131.

Työpaikkaselvitykset on toteutettu toimintavuoden aikana seuraavissa yksiköissä: musiikkiterapia, yleishallinnon sihteerit, os. 2, os. 7, os. 9 ja os. 13.

Työterveyspsykologi on osallistunut työpaikkaselvityksien tekemiseen. Lisäksi työfysioterapeutti on tehnyt työpisteissä ergonomiakartoitus- ja ohjauskäyntejä.

Sairaanhoitopalvelut on toteutettu sopimuksen mukaisesti ns. työterveyspainotteisena sairaanhoitona, huomioiden työ ja sen mahdolliset vaikutukset sairauteen.

Koulutusmenot

Vuosi	Koulutusmenot, €	Muutos, %	€/htv	Muutos, %
2021	232 142 *)	40,09	428	41,25
2022	275 118	18,51	506	18,22
2023	295 758	7,50	533	5,36

*) Vuoden 2021 koulutusmenoista on vähennetty vuotta 2020 koskeva VM:n myöntämä koulutuskorvaus 12 300 euroa. Korvaus on kirjattu talousarviotilin 330104 tuotoksi.

Koulutusmenoihin ei sisälly sisäistä koulutusta eikä työajan käytön kustannuksia. Vuoden 2023 koulutusmenot sisältävät työnhajauskustannuksia 114 520 euroa ja maksuttoman toiminnan koulutusmenoja 28 846 euroa.

Virkistystoiminta

Vuosi	Virkistysmenot, €	Muutos, %	€/htv	Muutos, %
2021	86 647	-2,09	160	-1,23
2022	121 716	40,47	224	40,00
2023	177 780	46,06	321	43,30

Vuoden 2023 summa sisältää 11 770 euroa Tyhy-toiminnan kustannuksia. Virkistysmenot sisältävät henkilökunnan joululahjat, joiden arvo oli 36 954 euroa.

Sairaalassa on käytössä Epassi-järjestelmä, jonka piirissä vuonna 2023 oli 759 edun saanutta työntekijää, joista 655 (86,30%) käytti etua vähintään yhden kerran vuoden aikana. Etua käytettiin yhteensä 111 945 euron edestä. Kuntosalien avaimia henkilökunnan käytössä oli vuoden lopussa 313 henkilöllä. Työnantaja tuki myös sairaalan urheilujoukkueiden toimintaa. Vuoden alusta alkaen sairaalassa otettiin käyttöön myös verohallinnon mahdollistama polkupyöräetu, jota kertomusvuoden kuluessa hyödynsi yli 50 niuvalaista.

Niuvanniemen sairaala laatii vuosittain myös erillisen henkilöstökertomuksen.

6 Tilinpäätösanalyysi

6.1 Rahoituksen rakenne

Sairaala rahoitti toimintansa pääasiassa potilaiden kotikuntien hyvinvointialueilta perittävillä hoitomaksuilla. Lisäksi mielentilatutkimuksista laskutettiin Terveiden ja hyvinvoinnin laitosta tutkimuspäivien mukaan. Tieteelliseen tutkimukseen sekä yliopisto-opetukseen käytettiin valtion talousarviosta mielisairaaloitten vuosien 2022 ja 2023 toimintamenomomentteja. Lisäksi tieteelliseen tutkimukseen saatiin ulkopuolista rahoitusta (TA 600) KYS-ERVA-tutkimustoimikunnalta. Muuna ulkopuolisena rahoituksena saatiin rahoitusta Suomen Akatemiaalta, AVI:lta lääkärinkoulutuskorvausta ja yliopistoilta korkeakouluharjoittelukorvausta.

Yhteenveto toiminnan rahoituksesta (euroa)	
Hoitomaksutuotot	
- aikuisosastot	37 650 023
- alaikäisten hoito- ja tutkimusosasto	4 136 640
Mielentilatutkimustuotot	
- aikuisosastot	1 394 148
- alaikäisten hoito- ja tutkimusosasto	85 560
Vuokratuotot	335 281
Muut tuotot	
- aikuisosastot	562 071
- alaikäisten hoito- ja tutkimusosasto	2 826
Maksullisen toiminnan rahoitus yhteensä	44 166 549
Yliopisto-opetus	16 241
Tieteellinen tutkimus	552 079
Budjettirahoitus yhteensä (mom. 4.22.33.01.04)	568 320
Yliopisto-opetus	34 325
Tieteellinen tutkimus	166 638
Budjettirahoitus yhteensä (mom. 33.01.04)	200 963
Tieteellinen tutkimus/NeuroKlotsa	79 181
Ulkopuolinen rahoitus yhteensä (TA 600)	79 181
Erikoislääkärikoulutuskorvaus	7 636
Tieteellinen tutkimus/Effiski1 ja Effiski 3/Suomen Akatemia	96 729
Korkeakouluharjoittelijat	1 200
Muu ulkopuolinen rahoitus yhteensä	105 565
Maksuton toiminta ja ulkopuolinen rahoitus yhteensä	954 029
RAHOITUS YHTEENSÄ	45 120 579

6.2 Talousarvion toteutuminen

Sairaalan maksuttomaan toimintaan oli käytettävissä valtion talousarviorahoitusta yhteensä 882 560 euroa, josta 113 277 euroa siirtyy vuodelle 2024.

7 Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma

Valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) 24b §:n mukaan viraston ja laitoksen on huolehdittava siitä, että sisäinen valvonta on asianmukaisesti järjestetty sen omassa toiminnassa sekä toiminnassa, josta virasto tai laitos vastaa. Sisäisen valvonnan järjestämistä johtaa ja sen asianmukaisuudesta ja riittävydestä vastaa viraston ja laitoksen johto. Sairaalan asemasta valtion hallinnossa ja tehtävistä säädetään laissa ja asetuksessa valtion mielisairaaloista sekä mielenterveyslaissa. Riskien hallinnan vastuut ovat johdettavissa STM:n asettaman johtokunnan vahvistamasta johtosäännöstä ja niitä täsmennetään tarvittaessa tulossopimusmenettelyssä THL:n kanssa. Riskien hallinnankin suhteen velvoittavia määräyksiä voivat antaa lisäksi mm. VALVIRA, aluehallintovirasto, Fimea (lääkintähuolto) ja arkistolaitos (tietojen säilyttäminen).

Sisäinen valvonta Niuvanniemen sairaalassa on osa johtamista. Sairaalan talouden ja toiminnan laillisuutta ja tuloksellisuutta valvotaan seuraamalla sairaalan toimintaa, sen laillisuutta sekä tulossopimuksessa asetettujen tavoitteiden toteutumista säännöllisesti johtoryhmässä. Sairaalan johto ja esimiehet vastaavat siitä, että laissa, taloussäännössä ja muissa ohjeissa annettuja säännöksiä ja määräyksiä noudatetaan. Toimintaa ohjaavat sairaalan riskienhallintasuunnitelma ja sisäisen valvonnan ohje.

Lainsäädännölliset riskit liittyvät sekä varsinaista oikeuspsykiatrista hoitoa että sen kustantamisvelvollisuutta koskevaan säätelyyn. Suomessa tuomitsematta jätettyjen oikeuspsykiatristen potilaiden hoidosta säädetään mielenterveyslain sisällä ja päätöksenteko on organisoitu yksinomaan terveydenhuollon viranomaisille. Oikeuspsykiatrista hoitoa tarvitaan suhteellisen harvoin, mistä johtuen sen edellyttämät erityisvaatimukset ja riskit ovat heikosti poliittisten päätöksentekijöiden tiedossa ja saavat niukasti painoarvoa virkamiesvalmistelussa. Lainsäädännölliset epätasällisyydet saattavat vaarantaa sekä oikeuspsykiatrian valtakunnallista organisointia että valtion sairaalan toimintaa, varsinkin mikäli ne kombinoituvat yhdensuuntaisesti poliittisen päätöksenteon aiheuttamien riskien kanssa. Lainsäädännölliset epätasällisyydet saattavat konkretisoida valvontaviranomaisohjauksen kautta oikeuspsykiatriselle hoidolle keskeisen turvallisuusveloitteen, ja toisaalta terapeuttisuuden ja itsemääräämisoikeuden kunnioittamisen välisen tasapainon horjumisessa. Sekä oikeuspsykiatrian organisointia että erikoissairaanhoidon kustannusvastuuta koskevat säädösmuutokset voivat vaikuttaa hoitopäivien kysyntään merkittävästi. Riskejä pyritään hallitsemaan kansainvälisiä oikeuspsykiatrista hoitoa koskevien standardien seuraamisella, asianmukaista tutkimustietoa tuottamalla ja erityisesti siirtämällä tätä tietoa tulosoajavalle virastolle sekä ministeriölle.

Toimintasuunnitelmien tekemisen yhteydessä toimintayksiköissä arvioidaan vuosittain riskejä sekä sisäistä valvonnan tilaa ja suunnitellaan mahdollisia toimenpiteitä näiden hallitsemiseksi. Sairaalan laatujohtamisen mukaiset sisäiset auditoinnit ja toimintasuunnitelman tarkastamiset ovat myös osa sisäistä valvontaa. Johtoryhmä käsittelee toimintayksiköiden sisäisen valvonnan tilaa ja keskeisiä riskejä vuosittain.

Henkilöstöstrategian osalta sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan menettelyt on kuvattu riskienhallintasuunnitelmassa ja henkilöstöstrategiassa sekä sisäisen valvonnan ohjeessa. Riskejä tiedostetaan sisältyvän työhönottoon erityisesti terveydenhuollon ammattihenkilöiden osalta, koska heidän tehtävänsä ovat keskeisimmät sairaanhoitopalveluja tuottaessa. Valviran rekisterin aukoton käyttäminen, perehdytyksestä huolehtiminen ja työpaikalla annettava täydennyskoulutus sekä työnohjaus pienentävät ao. riskejä. Esimiestyöhön on sisällytetty sisäistä valvontaa, jolla henkilöstöriskejä hallitaan. Työturvallisuudesta ja -terveydestä huolehditaan erillisen työsuojelun toimintaohjelman, työterveyshuollon vuotuisen toimintasuunnitelman ja työhyvinvointistrategian mukaisesti.

Viestinnän riskit on kuvattu riskienhallintasuunnitelmassa toiminnan luonteeseen liittyvinä riskeinä. Nämä riskit liittyvät tuotettavan sairaanhoitopalvelun erityiseen kohderyhmään edustaen vaarallisuutta, karkaamisia, sairaalan sopeutumista ympäröivän asutuksen ja muun toi-

minnan kanssa sekä mediaa. Sairaala on laatinut kriisiviestintäohjeen sekä sähköposti- ja sosiaalisen median käyttöpolitiikat. Tietojärjestelmien lokien valvontaa on tehty erillisen suunnitelman mukaisesti. Lokivalvonnan perusteella laillisuusriskejä ei ole todettu.

Sairaalassa suoritettiin Labquality Oy:n toimesta vuonna 2023 laaduntunnustuksen uusinta-auditointi SHQS-standardiin perustuen. Auditoidijat esittivät kaksi lisänäyttöpöytä, joihin vastattiin ja nimesivät kaksitoista parantamismahdollisuutta, joihin on reagoitu. Vahvuuksia ja hyviä käytäntöjä auditoinnissa nimettiin kolme. Johtopäätöksenä auditoidijat sekä SHQS-työryhmä ovat todenneet, että organisaation laatuja järjestelmä ja sairaalan toiminta täyttävät edelleen laaduntunnustuksen (SHQS) edellytykset.

Sairaalan talouteen ja rahoitukseen liittyvät riskit ja riskienhallinnan menettelyt on kuvattu riskienhallintasuunnitelmassa. Suurimmat taloudelliset riskit liittyvät kiinteistöihin kohdistuviin toimintahäiriöihin, esimerkiksi tulipalon tai vesivahingon aiheuttamana. Sairaalan potilasosastoilla on automaattinen sammutusjärjestelmä, jonka arvioidaan pienentävän tulipaloriskiä, mutta lisäävän vesivahinkojen riskiä. Automaattinen sammutuslaitteisto on osoittautunut hyödylliseksi. Myös olemassa oleva väistötila (L-rakennus) on osoittautunut tarpeelliseksi toiminnan jatkuvuuden kannalta.

Sairaalan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan menettelytapoihin liittyen sairaala tekee vuosittain sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointikyselyn. Kysely tehtiin vuoden 2023 lopussa. Kyselylomake lähetettiin 36 henkilölle ja siihen vastasi 9 henkilöä, joten vastausprosentti oli 25,0 %. Arviointikyselyn kokonaiskeskiarvo oli 2,92 (asteikolla 1–4). Edellisessä kyselyssä vastaava indeksiluku oli 3,32. Kyselyn perusteella mikään sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan osa-alue ei saanut kokonaisuutena kovin heikkoja arvioita, sillä kaikki osa-aluekeskiarvot olivat välillä 2,6–3,2.

Arviointi- ja vahvistuslausuma:

Sairaalassa on arvioitu täyttäväkö Niuvanniemen sairaalan sisäinen valvonta sille valtion talousarvioasetuksen 69 §:ssä säädetyt tavoitteet. Arvioinnin perusteella todetaan, että sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan menettelyt ovat olennaisilta osin riittäviä ja täyttävät niille asetetut tavoitteet. Sairaalan sisäinen valvonta ja riskienhallinta eivät sisällä olennaisia puutteita.

Allekirjoitukset

Vuoden 2023 toimintakertomus on hyväksytty.

Asiakirjan allekirjoittavat sähköisesti:

Niuvanniemen sairaalasta:

Allan Seppänen, johtava lääkäri ja Ilpo Kääriäinen, talousjohtaja

sekä

Niuvanniemen sairaalan johtokunnan puolesta

Jukka Kärkkäinen, puheenjohtaja

SIGNATURES**ALLEKIRJOITUKSET****UNDERSKRIFTER****SIGNATURER****UNDERSKRIFTER**

This documents contains 22 pages before this page

Tämä asiakirja sisältää 22 sivua ennen tätä sivua

Detta dokument innehåller 22 sidor före denna sida

Dokumentet inneholder 22 sider før denne siden

Dette dokument indeholder 22 sider før denne side

authority to sign

representative

custodial

asemavaltuus

nimenkirjoitusoikeus

huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt

firmateckningsrätt

förvaltare

autoritet til å signere

representant

foresatte/verge

myndighed til at underskrive

repræsentant

frihedsberøvende